

Ärka, kannel ja harf!

puhkpilliorkestrile

Helilooja Mart Siimer (1967), seade laulupeole Mati Põdra (1968).

Teos on valminud Laulu- ja Tantsupeo tellimusel 2019. aasta peoks.

"Ärka kannel ja harf" on inspireeritud kolme lauliku kujust, kes end pillikeeltel saatsid - Vanemuine, Orfeus ja kuningas Taavet, ja nõnda võiks pealkiri jätkuda "ma tahan laulda" või psalmitekstiga "ma äratan üles koidu". Muusikaline materjal on seotud vanamuusikaga, vahelduvad duur ja moll ja omavahel suhtlevad kaks lähedast taktimõõtu, 3/4 ja 6/8, mis justkui võiks panna meid mõtlema selle üle, kui palju on neis kahe taktimõõdu sarnast ja mille poolest nad erinevad. Pala alguses võiks otsida salapära, lõpus ülevust ja pidulikkust.

Alguse tempo sissejuhatuses on $\text{♩} = 108$ ning see tempo kestab kuni **H**.

Karakter on pidulik ja energiline.

A : Teema (klarnetid) mängida rütmiliselt ja pehme selge artikulatsiooniga, teema peaks ennast maksma panema ega mõjuma jõuetuna. Flöötide ja oboe figuratsioon mängida voolavalt, kuid rütmiliselt täpselt. Löökpillid mängivad kaasa, mitte kõvasti: suur trumm ja väike trumm (rim).

A - **B**: Klarneti teemaga osas on ka saksofonidel ja sarvedel kirjutatud partiis väiksed noodid, neid on soovitatav mängida, kui kohalikus koosseisus mõned pillid puuduvad.

B : Teema kõlab teise värviga, saksofonid ja vask, ja areneb kuni kolm takti enne **C**. Siis tuleb taktimõõdu vahetus 3/4-6/8.

Kaheksandik jääb kaheksandikuks ja 6/8 taktimõõtu liigub kahe peale.

Näidis 1. Taktimõõdu struktuur (nagu „West Side Story“ teema)

Näidis 2. Taktimõõdu struktuur nii, nagu ta palas ilmub

3 takti enne **C** on vahemäng, mis kasvab kuni **C** alguseni, siis tuleb teine teema duurhelistikus. Mängida pidulikult; põhiteemas (trompet ja tromboon) esimene punkteeritud noot esitada väga kergelt. Samamoodi flöötidel, oboel, metsasarvedel punkteeritud noot pärast pidekaart mitte liiga pikk. Dünaamika osas jälgida, et **C** algab *mezzopiano*- ja **D** algab *mezzoforte*-dünaamikas kerge artikulatsiooniga. Kulminatsioonikoht on kolm takti enne **E** viimase löögi peal, seejärel toimub *diminuendo*, mängida tempos ilma aeglustuseta, nagu fade-out efekt. Seejärel **E** Tuleb tagasi algusteema, 3/4 taktimõõt, mollhelistikus. Tromboonidel ja metsasarvedel paluks mängida rütmiliselt, delikaatse dünaamikaga ja artikulatsiooniga.

F toob sisse minoorse teema jätku-pala 3. teema-- alt/tenorregistris (metsasarv, tenorsax, eufonium), mängida väga laulvalt. Pärast 4 takti liituvad sellega saksofonid. Kõrgetel puupillidel on esimesed 8 takti õrn saatefunktsioon. Tromboonid kerge artikulatsiooniga ja dünaamilises balansis.

G on üleminekulõik, seal on 6/8 taktimõõt ja modulatsioon kuni **H**. Esimene takt **G** lõigus pöörata tähelepanu vaskpillide rütmile. Suure trummi partiisse on kirjutatud djembe, kui seda pole, on soovitatav, et väike trumm on ilma vedruta (without snares).

H: üks takt enne **H** hoida hästi natuke tempos tagasi. **H** ♩ = 100, pidulik karakter duurhelistikus. Dünaamikas on vaskpillidel kirjutatud *mezzoforte* ja puupillidel *forte*, selleks et nad oleksid balansis ja puupillid ei oleks liiga vaiksed. Kaks takti enne **I** on ka puupillidel vaiksem taktialgus *mezzofortes* ja kasvab *crescendos*, selleks et **I**-osas saaks teema viimast korda tulla kõige pidulikumalt.

I osas on oluline uus vastuhäl, nn. descantviis põhimeloodiast kõrgemal registris, mida mängib puupillide rühm, paluks jälgida et see vaskpillide taha ära ei kaoks.

Lõpulõigus on kaks kulminatsioonihetke, esimene neis on taktis 100 viimasel löögil. Teine on neli takti enne lõppu ja siin on tervel orkestril esimene löök paus, välja arvatud suur trumm, mis lööb esimese löögi üksinda, kõvasti. Selle trummilöögi järel mängib terve orkester fermaadiga frullato (flatterzunge, fluttertongue). Kes frullatot mängida ei saa, paluks see asendada tavalise noodiga, see on parem kui mitte mängida.

Viimast kolm takti on jälle tempos, ilma *ritenutota*, kuni lõpuni, lõpunoot *fermaadiga*.

Meil on hea meel, ja oleme väga rõõmsad, et helilooja Mart Siimer kirjutas seekord puhkpilliorkestrile. Täname Mati Põdra laulupeo seade eest.

Edu, ja rõõmsat harjutamist laulupeo ettevalmistusajaks ning toredat XXVII juubelilaulupidu 2019!

Bert Langel